

ISSN 2077-4214

Українська академія наук
Вищий державний навчальний заклад України
Українська медична стоматологічна академія

ВІСНИК **ПРОБЛЕМ БІОЛОГІЇ** **І МЕДИЦИНИ**

Випуск 3, Том 2 (132)

ISSN 2077-4214

ВІСНИК ПРОБЛЕМ БІОЛОГІЇ І МЕДИЦИНИ

Український
науково-практичний журнал
засновано у листопаді 1993 року
ЖУРНАЛ
виходить 1 раз на квартал

Випуск 3, Том 2 (132)

**Рекомендовано до друку
Вченою радою ВДНЗУ
«Українська медична
стоматологічна академія»
Протокол № 1 від 30.08.2016 р.**

Включений до Російського індексу
цитування (РІНЦ) на базі Наукової
електронної бібліотеки eLIBRARY.RU
та Google Scholar на базі Наукової
електронної бібліотеки CyberLeninka.
Розміщений на онлайнній базі даних
Index Copernicus

**Відповідно до постанови
президії ВАК України
від 11 жовтня 2000 р. №1-03/8,
від 13 грудня 2000 р. №1-01/10,
від 14.10.2009 р. №1-05/4,
від 29.09.2014 №1081
журнал пройшов перереєстрацію
і внесений до Переліку № 6 і № 7 фахових
видань, в якому можуть публікуватися
результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора
і кандидата наук**

© ВДНЗУ «УМСА» (м. Полтава), 2016
Підписано до друку 20.09.2016 р.
Замовлення № 0624
Тираж 200 примірників

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

ЖДАН В. М., д. мед. н.
– головний редактор (м. Полтава)
ПРОНІНА О. М., д. мед. н.
– заступник головного редактора (м. Полтава)
ЧАЙКОВСЬКИЙ Ю. Б., д. мед. н. (м. Київ)
ANDREJ KIELBASSA, Dr. med. dent. habil., Dr. h. c. (Krems, Austria)
КИКАЛИШВИЛИ Л. А., д. мед. н. (Тбілісі, Грузія)
КОЧИНА М. Л., д. біол. н. (м. Харків)
КУРСЬКИЙ М. Д., д. біол. н. (м. Київ)
ПОХОДЕНЬКО-ЧУДАКОВА И. О., д. мед. н. (Мінськ, Беларусь)
ШАПОШНИКОВ А. А., д. біол. н. (Белгород, Россия)

РЕДАКЦІЙНА РАДА

АВЕТИКОВ Д. С., д. мед. н. (м. Полтава)
БАБІЙЧУК Г. А., д. біол. н. (м. Харків)
БЕЗКОРОВАЙНА І. М. д. мед. н. (м. Полтава)
БЕЗШАПОЧНИЙ С. Б., д. мед. н. (м. Полтава)
БІЛАШ С. М., д. біол. н. (м. Полтава)
БОБИРЬОВ В. М., д. мед. н. (м. Полтава)
БОНДАРЕНКО В. А., д. біол. н. (м. Харків)
ВІТОВСЬКА О. П. д. мед. н. (м. Київ)
ГАПОН С. В., д. біол. н. (м. Полтава)
ГАСЮК А. П., д. мед. н. (м. Полтава)
ГРОМОВА А. М., д. мед. н. (м. Полтава)
ДУБІНІН С. І., д. мед. н. (м. Полтава)
ДУДЕНКО В. Г., д. мед. н. (м. Харків)
ДУДЧЕНКО М. О., д. мед. н. (м. Полтава)
КАТЕРЕНЧУК І. П., д. мед. н. (м. Полтава)
КОСТИЛЕНКО Ю. П., д. мед. н. (м. Полтава)
ЛОБАНЬ Г. А., д. мед. н. (м. Полтава)
ЛЯХОВСЬКИЙ В. І., д. мед. н. (м. Полтава)
МАЛЕЦЬКИЙ А. П., д. мед. н. (м. Одеса)
МІШАЛОВ В. Д., д. мед. н. (м. Київ)
МІЩЕНКО І. В., д. мед. н. (м. Полтава)
НЕПОРАДА К. С., д. мед. н. (м. Полтава)
НОВІКОВ В. М., д. мед. н. (м. Полтава)
ОЛІЙНИК І. Ю., д. мед. н. (м. Чернівці)
ОРЛОВА Л. Д. д. біол. н. (м. Полтава)
ОСТРОВСЬКА С. С., д. біол. н. (м. Дніпропетровськ)
ПОХИЛЬКО В. І., д. мед. н. (м. Полтава)
ПОПОВ О. Г., д. мед. н. (м. Одеса)
СКРИПНИК І. М., д. мед. н. (м. Полтава)
СКРИПНИКОВ А. М., д. мед. н. (м. Полтава)
СКРИПНИКОВ П. М., д. мед. н. (м. Полтава)
ТКАЧЕНКО П. І., д. мед. н. (м. Полтава)
ШКЛЯР С. П., д. мед. н. (м. Харків)
УДОД О. А., д. мед. н. (м. Красний Лиман)

ВІСНИК ПРОБЛЕМ БІОЛОГІЇ І МЕДИЦИНИ

ЗАСНОВНИКИ:

Українська академія наук (м. Київ)
Вищий державний навчальний заклад України «Українська
медична стоматологічна академія» (м. Полтава)

Порядковий номер випуску і дата його виходу в світ:
Випуск 3, Том 2 (132) від 25.09.2016 р.

Адреса редакції:

36011, м. Полтава, вул. Шевченка, 23, УМСА
кафедра топографічної анатомії та оперативної хірургії

Свідectво про Державну реєстрацію:

КВ №10680 від 30.11.2005 р.

Відповідальний за випуск: О. М. Проніна

Технічний секретар: Н. М. Дрига

Комп'ютерна верстка та замовник: А. І. Кушпільов

Художнє оформлення та тиражування: Ю. В. Мирон

© Клітинська О. В., Федевич М. О.

УДК 616.314-002-02:572.776:575.167

Клітинська О. В., Федевич М. О.

АНАЛІЗ ОДОНТОГЛІФІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ БУДОВИ ПОСТІЙНИХ ЗУБІВ У ОСІБ РІЗНИХ ЕТНІЧНИХ ГРУП (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)

Державний вищий навчальний заклад

«Ужгородський національний університет» (м. Ужгород)

klitinskaoksana@i.ua

Аналітичний огляд літератури проведено як фрагмент наукової теми кафедри стоматології дитячого віку стоматологічного факультету «Вдосконалення надання стоматологічної допомоги дітям, які проживають в умовах біогеохімічного дефіциту фтору та йоду», № державної реєстрації 0114U004123.

Вступ. Виникнення та поширеність карієсу, особливо в дитячому віці має тенденцію до зростання, не дивлячись на стрімкий розвиток профілактичної та реконструктивної стоматології за останнє десятиріччя [7,20,21].

Каріозний процес у зубах в перші роки після їх прорізування найчастіше розвивається в області фісур та природних заглиблень на жувальних поверхнях постійних зубів [13,15], що пояснюється низькою мінералізацією вказаної ділянки в цей період та складністю архітеконики оклюзійних поверхонь, що створює несприятливі умови для їх очищення та сприяє виникненню фісурного карієсу [9,11].

Виникнення карієсу значною мірою обумовлюється і екологічними умовами, в яких мешкає особа, а саме біогеохімічними дефіцитними мікроелементами (особливо фтору, йоду, кальцію, магнію та ін.). До таких природних зон належить Закарпатська область [1,5,13,17].

Поширеність карієсу постійних зубів 12-річних дітей в даній природній зоні становить $91,4 \pm 2,3\%$, при інтенсивності $11,3 \pm 0,1$ [8,10].

Вітчизняні та міжнародні науковці довели роль місцевих чинників (незадовільна гігієна порожнини рота, біохімічний склад та властивості ротової рідини, ортодонтична патологія та мікробний ценоз порожнини рота) безпосередньо впливають на резистентність зубів до карієсу. Також значну роль відіграє складність будови жувальної поверхні зубів, що і диктує необхідність вивчення їх одонтогліфіки [6].

Одонтогліфічний малюнок зубів у різних етносах визначає характер їх початкових деструктивних змін, зокрема при карієсі. Відновлення втрачених форм, спрямованість сучасних технологій в стоматології до відповідності естетичним нормам, а також прагнення до гармонії спонукають клініцистів до більш детального вивчення морфології жувальної поверхні зубів.

Мета дослідження: проаналізувати літературні джерела з питань поширеності та активності карієсу у осіб різних етнічних груп з огляду на одонтогліфічні особливості будови постійних зубів.

Результати дослідження та їх обговорення.

Вивчення етнічної одонтології зубів, ізольованих етнічних груп, відкриває нові можливості в сучасній стоматологічній науці і носить не тільки порівняльний характер, але і дозволяє з'ясувати приналежність того чи іншого фену до певної етнічної групи та визначити спадковість ознаки і її внутрішньо видовий характер [4,16].

Спадковість має вплив на локалізацію каріозних уражень постійних зубів, проте доведено, що фтор та інші екзогенні чинники не впливають на локалізацію процесу. Фактори харчування і зовнішнього середовища обумовлюють інтенсивність.

У осіб, резистентних до карієсу, більш архаїчна будова жувальної поверхні молярів, а у пацієнтів з множинним карієсом – сильніше виражені, порівняно «молоді» еволюційно, варіабельні особливості будови молярів.

При одонтогліфічному дослідженні жувальної поверхні молярів виділяють борозни 3 порядків: першого – при розмежуванні основних горбків один від одного; другого – на поверхні основних горбків; третього – як бокових і не постійних розгалужень борозен другого порядку [16].

Можна припустити, що відмінності у рельєфі або обумовлені генетично, або пов'язані з поганими умовами мінералізації зубів. Фісури першого порядку (медіальна, дистальна, вестибулярна і язична) можуть формувати різноманітні узорі. Найбільш часто зустрічаються узорі у вигляді знака «+» та «Y». Відповідно до них і визначається тип рельєфу [2].

В ході еволюційного розвитку сучасної людини переважно зустрічається «+» – малюнок. Для нього характерна наявність центрального гребеня тригону, який сполучає еоконус та епіконус, має переривчастий хід, а також різний ступінь вираженості α та β ямок, які мають перпендикулярний хід.

«Y» – малюнок характеризується наявністю дистального гребеня тригону, який з'єднує діаконус та епіконус, має різний ступінь вираженості, що визначається одонтогліфічно близьким та віддаленим розташуванням α , β і γ ямок. Даний тип візерунку є більш архаїчним, так як зустрічався у мавп, неандертальців, тому і синонімічна назва – «зуб дріопітека». При даному малюнку ямки зміщуються косо в дистальному напрямку [18,19].

Для європеоїдів характерні п'ятигорбкові моляри нижньої щелепи та чотиригорбкові моляри верхньої щелепи.

«+5» – відзначається двома точками злиття міжгорбкових борозен, які формують центральну і дистальну ямки. Медіальна ямка виражена нечітко. Борозен третього порядку небагато, за винятком метаконіда з найскладнішим рельєфом. Це зумовлено дублюванням форми туберкулярних борозен елементами третього порядку.

«Y5» – характеризується трьома точками злиття міжгорбкових борозен з короткою борозною, яка розділяє протоконід та ентоконід. Злиття міжгорбкових та горбкових борозен спостерігається при близькому їх розміщенні. Друга борозна метаконіда в 28% випадків зливається з міжгорбковою медіальною борозною.

У дистовестибулярних відділах коронок «+5» та «Y5» візерунки жувальної поверхні розміщена довга і глибока друга борозна метаконіда, яка імітує інтертуберкулярну борозну.

«+4» візерунку міжгорбкових борозен характерна відсутність або невелика кількість туберкулярних борозен. У випадку наявності цих утворів, вони набувають вигляд заглиблень, а не справжніх фісур. Проте, центральні кінці міжгорбкових борозен формують глибоку центральну ямку при візерунку «+4», а при «Y4» – дві менш глибокі [3].

Встановлено, що каріозні та інтактні зуби мають статистично достовірний різноманітний рельєф поверхні. Тому, вивчення анатомічної будови жувальної поверхні, являє собою великий теоретичний і практичний інтерес, і є важливою умовою не тільки для вирішення проблем профілактики, діагностики і лікування фісурного карієсу, але і для корекції оклюзійних порушень і протетичного лікування [12, 14].

Розробка системи заходів профілактики і лікування основних стоматологічних захворювань включає в себе обов'язкове вивчення поширеності та особливостей клініки даної патології, з урахуванням впливу клімато-географічних факторів.

Висновки. Знання індивідуальних особливостей будови зубів, наявність даних по одонтології і одонтогліфіці різних етнічних груп, дозволять на ранніх стадіях розробити індивідуальний підхід та провести профілактичні заходи, спрямовані на попередження патологічних процесів зубо-щелепної системи, а також відновлювати оклюзійну поверхню з урахуванням особливостей умов та місця проживання, які сприятимуть подальшому збереженню фізіологічного стану не тільки зубо-щелепної системи, але і організму в цілому.

Результати проведених клінічних та лабораторних досліджень показали, що багато одонтологічних та одонтогліфічних ознак, у поєднанні з проявами редукційного процесу зубо-щелепної системи, безпосередньо впливають на патогенез стоматологічних захворювань.

Оцінка одонтогліфічних особливостей постійних зубів у підлітків різних етнічних груп Закарпаття є цікавим клінічним дослідженням, що відкриває нові методи впливу на активність каріозного процесу.

Перспективи подальших досліджень. Подальше дослідження є цікавим з точки зору покращення карієсогенної ситуації у підлітків, шляхом запровадження індивідуалізованих схем для підвищення ефективності профілактики та лікування карієсу постійних зубів у дітей різних етнічних груп, які проживають в умовах біогеохімічного дефіциту фтору та йоду.

Література

1. Горзов И.П. Распространенность кариеса и его профилактики в условиях биогеохимического дефицита фтора и йода: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. мед. наук / И.П. Горзов. — Киев, 1991. — 31 с.
2. Горячев Н.А. Современные методы диагностики заболеваний твердых тканей зубов / Н.А. Горячев. — Казань, Медицина, 2012. — С. 37.
3. Демчина Г.М. Прогнозування карієсрезистентності емалі на основі одонтогліфіки перших нижніх молярів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук: 14.01.22 «Стоматологія» / Г.М. Демчина. — Львів, 2002. — 24 с.
4. Зубов А.А. Этническая одонтология / А.А. Зубов. — Москва, Наука, 1973. — С. 298.
5. Каськова Л.Ф. Показники ураженості карієсом зубів у дітей Полтавської області / Л.Ф. Каськова, О.О. Бабіна, О.Ю. Андріянова [та ін.] // Український стоматологічний альманах. — 2002. — № 4. — С. 13.
6. Каськова Л.Ф. Характеристика ураженості карієсом перших постійних молярів залежно від одонтогліфіки у дітей м. Полтави / Л.Ф. Каськова, Ю.І. Солошенко, Л.І. Амосова, О.Е. Бережна, О.В. Хміль // Світ медицини та біології. — 2014. — № 3. — С. 62-64.
7. Клітинська О.В. Аналіз біохімічних параметрів слини у дошкільнят з декомпенсованою формою множинного карієсу, які постійно проживають в умовах біогеохімічного дефіциту фтору та йоду / О.В. Клітинська // Вісник проблем біології і медицини. — 2015. — Вип. 2, Т. 4 (121). — С. 309-312.
8. Клітинська О.В. Аналіз поширеності карієсу у дітей дошкільного віку міста Ужгорода / О.В. Клітинська, Е.І. Дячук // Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні питання стоматології сьогодення». — Тернопіль, 2010. — С. 24-25.
9. Клітинська О.В. Аналіз стану твердих тканин зубів у дітей, які проживають в умовах біогеохімічного дефіциту фтору та йоду / О.В. Клітинська // Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні питання стоматології сьогодення». — Тернопіль, 2010. — С. 20-21.
10. Клітинська О.В. Епідеміологічний аналіз визначення факторів ризику розвитку стоматологічних захворювань у дітей Закарпаття / О.В. Клітинська // Вісник проблем біології та медицини. — 2012. — Т. 1 (94), № 4. — С. 194-198.
11. Косенко К.Н. Методичне керівництво для стоматологів по впровадженню комплексної профілактики стоматологічних захворювань у дитячого населення України / К.Н. Косенко, О.В. Деняга, Л.О. Хоменко, П.О. Леус. — Одеса, 2006. — С. 43.

і ліку-
вклю-
сті та
анням

юстей
одон-
заннях
вести
джен-
теми,
рашу-
ня, які
гічно-
і ор-

атор-
ічних
івами
, без-
логіч-

ійних
ття є
: нові
у.
По-
кра-
яхом
під-
ання
груп,
іциту

йода:
дина,
дис..

О.Ю.
Пол-
- №

у, які
еди-

ук //
-25.
у та
», —

За-

жа-

32)

12. Левченко Л.Т. Клинические аспекты патогенеза кариеса зубов / Л.Т. Левченко // Стоматология. — 1983. — № 1. — С. 69-70.
13. Лемко И.С. К вопросу природных биогеохимических провинций в регионах с наличием минеральных вод / И.С. Лемко, Л.П. Киртич, Л.В. Дичка // «Биометеорология человека»: Материалы конгресса. — Санкт-Петербург, 2010. — С. 128-129.
14. Леонтьев В.К. Изучение различий в рельефе жевательных поверхностей интактных и кариозных моляров / В.К. Леонтьев, Г.Г. Иванов, Л.Н. Звонкова, Н.В. Чибисов // Стоматология. — 1988. — № 4. — С. 4-6.
15. Леонтьев В.К. Профилактика стоматологических заболеваний / В.К. Леонтьев, Г.Н. Пахомов. — М., 2006. — С. 416.
16. Расулов И.М. Одонтологические и одонтоглифические исследования особенностей зубов у лиц различных национальностей и перспективы использования полученных данных в стоматологии: автореф. дис. на соискание науч. степени док. мед. наук: 14.01.14 «Стоматология» / И.М. Расулов. — Москва, 2011. — С. 35-61.
17. Хоменко Л.О. Терапевтична стоматологія дитячого віку / Л.О. Хоменко, О.І. Остапко, О.Ф. Кононович, В.І. Шматко [та ін.]. — Підручник. — К.: Книга плюс, 2007. — С. 766.
18. Черняк В.В. Клініко-морфологічні особливості карієсу дентину молярів в залежності від їх одонтогліфічного малюнку / В.В. Черняк // Вісник Української медичної стоматологічної академії «Актуальні проблеми сучасної медицини». — 2007. — № 4, вип. 7. — С. 68-71.
19. Черняк В.В. Морфологічні особливості карієсу в залежності від одонтогліфічного візерунку молярів / В.В. Черняк, О.П. Костиренко // Вісник проблем біології і медицини. — 2006. — Вип. 4. — С. 82-85.
20. Янушевич О.О. Медицинская и клиническая генетика для стоматологов / О.О. Янушевич, Л.В. Акуленко, Е.А. Богомазов, О.М. Захарова, Л.Д. Ильяшенко, А.Н. Петрин, В.Г. Тактаров. — Учебное пособие. — М.: ЭОТАР-Медиа, 2008. — С. 362.
21. Batchelor P.A. Grouping of tooth surfaces by susceptibility to caries: a study in 15-16 year old children / P.A. Batchelor, A. Sheiham // BMC Oral Health. — 2004. — Vol. 4, № 1. — P. 2.

УДК: 616.314-002-02:572.776:575.167

АНАЛІЗ ОДОНТОГЛІФІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ БУДОВИ ПОСТІЙНИХ ЗУБІВ У ОСІБ РІЗНИХ ЕТНІЧНИХ ГРУП (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)

Клітинська О. В., Федевич М. О.

Резюме. Мета: проаналізувати літературні джерела з питань поширеності та активності карієсу у осіб, з урахуванням одонтогліфічних особливостей будови постійних зубів та етнічної приналежності.

Основний зміст: наведені дані з літератури свідчать, що виникнення та поширеність карієсу, особливо в дитячому віці має тенденцію до зростання, що значною мірою обумовлюється екологічними умовами, а саме біогеохімічним дефіцитом фтору та йоду. Закарпатська область належить до таких природних зон, а також є моделлю поліетнічної та полінаціональної території.

Висновки: оцінка одонтогліфічних особливостей постійних зубів у осіб різних етнічних груп Закарпаття є цікавим клінічним дослідженням, що відкриває нові методи впливу на активність каріозного процесу.

Ключові слова: підлітки, постійні зуби, карієс, одонтогліфіка, етнічні групи.

УДК: 616.314-002-02:572.776:575.167

АНАЛИЗ ОДОНТОГЛИФИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ СТРОЕНИЯ ПОСТОЯННЫХ ЗУБОВ У ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ РАЗЛИЧНЫХ ЭТНИЧЕСКИХ ГРУПП (ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ)

Клитинская О. В., Федевич М. О.

Резюме. Цель: проанализировать литературные источники по вопросам распространенности и активности кариеса у лиц с учётом одонтоглифических особенностей строения постоянных зубов и этнической принадлежности.

Основное содержание: приведенные данные по литературе свидетельствуют, что возникновение и распространенность кариеса, особенно в детском возрасте имеет тенденцию к росту, что в значительной мере обуславливается экологическими условиями, а именно биогеохимическим дефицитом фтора и йода. Закарпатская область принадлежит к таким природным зонам, а также является моделью полиэтнической и полинациональной территории.

Выводы: оценка одонтоглифических особенностей постоянных зубов у лиц различных этнических групп Закарпаття является интересным клиническим исследованием, которое открывает новые методы влияния на активность кариозного процесса.

Ключевые слова: подростки, постоянные зубы, кариес, одонтоглифика, этнические группы.

UDC 616.314-002-02:572.776:575.167

THE ANALYSIS OF THE ODONTOGLYPHIC FEATURES OF THE PERMANENT TEETH OF PERSONS OF DIFFERENT ETHNIC GROUPS (LITERATURE REVIEW)

Klitynska O. V., Fedevych M. O.

Abstract. Objective: to analyze the literature on the prevalence and intensity of caries of the people of different ethnic groups regarding the odontoglyphic features of the permanent teeth.

Main content: the presented data from the literature suggest that occurrence and prevalence of tooth decay, especially among children, tends to increase. These processes are largely stipulated by environmental conditions, such as biogeochemical fluorine and iodine deficiency. These natural areas include the Transcarpathian region, as the environment in which human lives.

СТОМАТОЛОГІЯ

Heredity has an impact on the localization of carious lesions permanent teeth, but proved that fluoride and other exogenous factors do not affect the localization process. Nutritional factors and determine the intensity of the environment.

In the article there are presented some odontoglyphic and odontology features of permanent teeth of the children, which allows you to recover and rehabilitate teeth-jaw disease, taking into account features of their structure of different ethnic groups.

The study of ethnic odontology teeth, isolated ethnic groups, opens new possibilities in modern dental science and is not only comparative in nature, but also allows us to determine identity of a dryer in a particular ethnic group and heredity determine the characteristics and nature of its intra species.

In individuals resistant to caries, more archaic structure chewing surfaces of the upper first molar, and in patients with multiple caries — more pronounced, relatively «young» evolutionary variable structural features of the upper molars.

Size and placement cuspids and correlates with the relief fissures that form various patterns.

In the study odontoglyphic chewing surfaces of molars distinguished grooves 3 orders: first — the demarcation of the basic cuspids from each other; the second — on the surface of the main cuspids; third — both lateral branches and not permanent furrows second order.

We can assume that differences in terrain or genetically caused or related to the poor conditions of mineralization of teeth. Fissure first order (medial, distal, vestibular and lingual) can form various patterns. The most common patterns in the form of sign «+» or letters «Y». According to them and is determined by the type of terrain.

Knowledge about odontology and odontoglyphic for teeth allows you to recover and rehabilitate of masticatory apparatus disease, taking into account features of their structure in different ethnic groups.

Development of the system of prevention and treatment of common dental diseases includes compulsory study of the prevalence and clinical features of this disease, with the influence of climatic and geographical factors.

Conclusions: the assessment of the odontoglyphic features of permanent teeth of teenagers of different ethnic groups of Transcarpathia is an interesting clinical research that discovers new methods of influencing the activity of the caries process. Further research is interesting, as it aims to improve the cariogenic situation of teenagers by introducing individualized schemes for the purpose of improvement of the efficiency of the prevention and treatment of dental caries of permanent teeth of the children of different ethnic groups living in the biogeochemical fluorine and iodine deficiency conditions.

Knowledge of individual features of the structure of the teeth, the availability of data on odontology and odontoglyphic different ethnic groups, will allow early on to develop a personal approach and carry out preventive measures allowing for the conditions and place of residence, which will further the conservation of the physiological state not only the masticatory apparatus, but and the organism as a whole.

Keywords: teenager, permanent teeth, caries, odontoglyphic, ethnic group.

Рецензент — проф. Шешукова О. В.

Стаття надійшла 03.08.2016 року